

**Міністерство внутрішніх справ України
Донецький юридичний інститут МВС України**

СЕРЕБРЯНСЬКИЙ ПАВЛО ВІКТОРОВИЧ

УДК 343.123.1.2

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОСІБ,
ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Кривий Ріг – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Херсонському державному університеті, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
САІНЧИН Олександр Сергійович,
Херсонський державний університет, завідувач
кафедри галузевого права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ОДЕРІЙ Олексій Володимирович,
Донецький юридичний інститут МВС України,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін та судових експертиз

кандидат юридичних наук
Тетерятник Галина Костянтинівна,
Одеський державний університет внутрішніх
справ, завідувач кафедри кримінального процесу

Захист відбудеться «28» жовтня 2019 року о 13.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради К 11.737.01 у Донецькому юридичному інституті МВС України за адресою: 50106, м. Кривий Ріг, вул. Степана Тільги, 21.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донецького юридичного інституту МВС України за адресою: 50106, м. Кривий Ріг, вул. Степана Тільги, 21.

Автореферат розіслано «26» вересня 2019 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.В. Лосич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Проблема законодавчого регулювання забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі в останні роки набула особливого значення у зв'язку із загостренням криміногенної ситуації в державі. Не підлягає сумніву, що однією із суттєвих причин цього становища є те, що інформація про вчинені злочини не надходить до правоохоронних органів, оскільки її носії, побоюючись розправи з боку злочинців, здебільшого не вірять у спроможність захисту від протиправних посягань у разі надання такої інформації державним органам. З метою забезпечення принципів кримінального процесу, органи і посадові особи зобов'язані забезпечити безпеку осіб для повного і об'єктивного розгляду справи.

Аналіз норм Кримінального процесуального кодексу України (надалі – КПК) свідчить, що питання забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі залишаються не повністю врегульованими. Це викликано відсутністю спеціальних норм стосовно інституту забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному процесі, на відміну від попереднього КПК 1960 року. Враховуючи це та керуючись завданнями кримінального провадження визначеними законодавцем в ст. 2 чинного КПК, вирішення питань нормативного регулювання забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, є актуальним в умовах сучасного розвитку системи вітчизняного кримінального судочинства.

Схожу з нами проблематику аналізували у своїх працях такі науковці: Гриньків О.О., яка досліджувала вітчизняну практику та світовий досвід застосування заходів безпеки учасників кримінального судочинства; Панасюк Т.І., яка досліджувала питання захисту свідків і потерпілих у кримінальному процесі. На відміну від зазначених вчених предметом нашого дисертаційного дослідження є забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, як окремих інститут, що є значно ширшим поняттям і присвячений невизначеному колу питань у вказаній сфері.

Дослідження цієї проблеми в Україні також займалися такі українські і зарубіжні вчені: М.Ю. Азаров, В.І. Бояров, Л.В. Брусніцин, В.К. Весельський, В.В. Войников, М.В. Гарник, О.В. Гогусь, В.В. Емірський, О.Ю. Єпіхін, В.С. Зеленький, М.С. Карпов, Є.Є. Кондратьєв, Г.В. Коновалова, Н.А. Краснікова, М.В. Куркін, А.О. Ляш, М.В. Новікова, С.М. Пашков, Т.І. Панасюк, Н.В. Пелипенко, О.С. Саїнчин, М.А. Сильнов, О.С. Сотула, В.М. Стратонов, М.В. Тимчаль, О.В. Усенко, В.Г. Уваров, Л.А. Філянїна, В.Г. Шахрай, А.А. Юнусов та ін.

Наявність наукових досліджень з окресленої проблематики лише підтверджує необхідність розвитку інституту забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. Аналіз норм кримінального процесуального законодавства України свідчить, що стан вітчизняного законодавства щодо забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, потребує вдосконалення. Тобто, постає нагальна проблема у розробленні єдиної

концепції щодо забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному процесі, а неврегульованість багатьох аспектів забезпечення безпеки, неузгодженість нормативних актів і зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Концепції реформування кримінальної юстиції України (Указ Президента України від 08.04.2008 р. № 311/2008), Плану заходів щодо виконання обов'язків та зобов'язань України, які випливають з її членства у Раді Європи (Указ Президента України від 12.01.2011 № 24/2011), Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки (Указ Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015), Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки (Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 265), Проекту ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні», Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5.

Мета і завдання дослідження. *Мета* дослідження полягає в тому, щоб на основі теоретико-практичних основ забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, нормативної основи і практичної реалізації засобів забезпечення безпеки розробити положення щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства, розробити рекомендації щодо підвищення якості та удосконалення діяльності уповноважених законом органів, що забезпечують безпеку учасників кримінального процесу.

Відповідно до поставленої мети в дослідженні заплановано вирішити наступні *завдання*:

- з'ясувати історичні етапи розвитку інституту забезпечення безпеки осіб у кримінальному процесуальному законодавстві України;
- проаналізувати особливості виникнення інституту забезпечення безпеки в окремих державах близького і далекого зарубіжжя;
- дослідити міжнародно-правові акти, що регулюють інститут забезпечення безпеки;
- дослідити нормативно-правові акти, які регулюють інститут забезпечення безпеки в Україні;
- дослідити поняття та сутність заходів забезпечення безпеки;
- охарактеризувати суб'єктів кримінальних-процесуальних відносин щодо яких застосовуються заходи забезпечення безпеки;
- сформулювати власне поняття заходів забезпечення безпеки;
- узагальнити питання класифікації та характеристики заходів забезпечення безпеки;
- дослідити приводи та підстави застосування заходів забезпечення безпеки;
- розкрити поняття форми взаємодії органів, що забезпечують безпеку осіб у кримінальному процесі;

– розкрити проблеми застосування заходів безпеки та шляхи їх вирішення;

– визначити перспективи вдосконалення інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі.

Об'єкт дослідження – суспільні правовідносини, що виникають під час застосування заходів забезпечення безпеки щодо учасників кримінального процесу.

Предмет дослідження – забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, як окремих інститутів права.

Методи дослідження. У ході дослідження використовувалися загальнофілософські, загальнонаукові, логічні та спеціально-правові методи пізнання. *Діалектичний метод* дав можливість виявити філософсько-правову природу, розкрити методологію, здійснити доктринальний аналіз, описати принципи забезпечення безпеки осіб у кримінальному процесі (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2). *Метод метафізики* в свою чергу дав можливість зафіксувати складні суспільні відносини в аналізованій сфері і дослідити їх, як сталу величину (підрозділи 2.3, 2.4). *Системно-структурний метод* дозволив дослідити предмет аналізованого дослідження, як цілісну множину правових елементів, взаємодія яких породила нову якість, як єдине комплексне утворення з узгодженням усіх його частин (підрозділи 1.2, 2.1, 2.3, 2.4). *Статистичний метод* застосовувався як допоміжний, разом із метафізикою щодо отримання, обробки і аналізу інформації, яка характеризує кількісні показники й закономірності (підрозділи 2.2, 2.4). За допомогою *соціологічного методу* було здійснено опитування осіб з метою виявлення конкретних соціальних фактів. *Функціональний метод* дав можливість в'ясувати систему заходів забезпечення безпеки (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2). *Історичний метод* використано для дослідження етапів розвитку інституту забезпечення безпеки (підрозділи 1.1, 1.2). *Метод класифікації* використано для розподілення суб'єктів і об'єктів кримінальних-процесуальних відносин щодо яких застосовують заходи забезпечення безпеки (підрозділи 2.1, 2.2). *Методи аналізу й синтезу* дозволили проаналізувати законодавство та погляди науковців, розкласти їх на складові і на цій основі виявити серед них найбільш ефективний процесуальний інструментарій та шляхом конструювання сформувати узагальнені напрямки їх втілення у вітчизняну правотворчість (підрозділи 2.1, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2). *Логіко-семантичний метод* застосовувався під час аналізу правових думок провідних вчених в аналізованій сфері (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4). *Методи індукції і дедукції* дали можливість виявити одиничні дані і на їх основі сформувати узагальнюючі положення і навпаки, виходячи із загальних концептуальних і доктринальних положень, сформувати одиничний кримінально-процесуальний інструментарій (підрозділи 3.1, 3.2). *Формально-догматичний метод* використано для аналізу вітчизняного і зарубіжного законодавства та практики його застосування суб'єктами кримінальних-процесуальних відносин (підрозділи 1.2, 2.1, 3.1, 3.2). *Методи порівняльного законодавства і порівняльного правознавства* забезпечили виявлення, аналіз та впровадження у

вітчизняну правотворчість окремих елементів кримінального-процесуального права і законодавства ЄС, США та інших країн (підрозділи 1.2, 3.2).

Теоретичною основою дисертації є напрацювання вітчизняних та зарубіжних учених, присвячені дослідженню теоретичних та практичних питань запобігання злочинам проти дітей. Під час написання праці також використано наукові розробки вчених із філософії, соціології, історії держави та права, кримінології, кримінального процесуального права, міжнародного права та інших галузей знань.

Нормативною основою роботи є Конституція України, Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, якими врегульовано правові відносини у сфері забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, а також джерела міжнародного і загальноєвропейського права.

Емпіричну базу дослідження становлять державна статистична звітність за 2015–2019 роки та матеріали аналізу судової практики (вивчено 97 рішень судів України у вказаній сфері).

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є першим комплексним монографічним дослідженням у вітчизняній правовій літературі після прийняття КПК України 2012 року, присвячена аналізу інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. У результаті здійсненого аналізу сформовано низку висновків, рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення законодавства України в сфері забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному процесі, зокрема:

вперше:

– доведено, що існують чотири історичні етапи розвитку інституту забезпечення безпеки у кримінальному процесі: перший – від Київської Русі до виникнення СРСР; другий – від створення до розпаду СРСР; третій – від незалежності України до 2010 року; четвертий – від 2010 року до сьогодні;

– визначено, що забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі – це сукупність методів, способів та засобів, визначених законом, які здійснюються державними та правоохоронними органами з метою захисту життя, здоров'я, майна та житла осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, членів їх сімей, близьких родичів від будь-яких протиправних посягань, а також з метою досягнення завдань кримінального-процесуального судочинства;

– у процесі вдосконалення кримінального-процесуального законодавства щодо забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному процесі запропоновано доповнити КПК відповідним розділом з передбаченням інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі;

– обґрунтовано необхідність створення окремого органу, який би забезпечував безпеку учасників кримінального процесу;

удосконалено:

– поняття системи заходів забезпечення безпеки, що на відміну від раніше зазначених визначає їх, як передбачені законом методи, способи та засоби

спрямовані на захист життя, здоров'я, майна осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, членів їх сімей, близьких родичів від будь-яких протиправних посягань, з метою досягнення завдань кримінального процесу;

– поняття суб'єктів відносно яких застосовуються заходи забезпечення безпеки, а саме ними є працівники суду і правоохоронні органи визначені у Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», а також особи визначені у Законі України «Про забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному судочинстві», які в залежності від тих чи інших обставин мають право на застосування відносно них заходів безпеки;

– встановлено, що приводи і підстави застосування заходів безпеки до учасників кримінального процесу є первинним елементом початку дії всього інституту заходів безпеки в кримінальному процесі. Оскільки, лише за наявності визначених у законах приводів та підстав, уповноважені на те посадові особи – органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, слідчі, прокурори, слідчі судді, суди вправі порушувати питання про застосування заходів безпеки, тим самим починаючи дію суспільних відносин цього інституту;

дістали подальшого розвитку:

– наукові положення порівняльної характеристики досвіду країн-членів ЄС, США та України щодо інституту забезпечення безпеки, які на відміну від раніше описаних, опираються на необхідність запровадження відповідних програм захисту свідків, потерпілих та інших учасників кримінального процесу з обов'язковим створенням спеціально уповноваженого органу;

– наукові положення щодо особливостей процесуальних прав та обов'язків органів, яким надано право вирішувати питання щодо застосування заходів безпеки, а саме діяти на власний розсуд у межах, визначених законодавством, з метою виконання і дотримання принципів кримінального процесуального права;

– практичні аспекти щодо застосування заходів безпеки вимагають великої низки витрат пов'язаних із самим застосуванням та соціальним забезпеченням тих осіб щодо яких вони застосовані. Тому обов'язковим елементом виступає фінансування з боку держави системи заходів забезпечення безпеки.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що положення, висновки і пропозиції проведеного наукового дослідження можуть бути використані в таких сферах:

– у *науково-дослідній* – для подальшого теоретичного розроблення питань забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному провадженні (акт упровадження Херсонського державного університету від 04 квітня 2019 р., акт упровадження Одеського державного університету внутрішніх справ України від 24 січня 2019 р.);

– у *правотворчості* – щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі (Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо застосування заходів забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у

кримінальному провадженні, проект указу Президента України «Про утворення Національної служби захисту учасників кримінального процесу»;

– у *правозастосовній діяльності* – щодо покращення кримінально-процесуального статусу осіб уповноважених приймати рішення про застосування заходів забезпечення безпеки (акт упровадження Головного управління Національної поліції в Херсонській області від 22 березня 2019 р., акт упровадження прокуратури Херсонської області від 08 лютого 2019 р., акт упровадження прокуратури Дніпропетровської області від 28 березня 2019 р.);

– в *освітньому процесі* – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Актуальні проблеми кримінального процесу», у підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій (акт упровадження Херсонського державного університету від 04 квітня 2019 р., акт упровадження Одеського державного університету внутрішніх справ України від 24 січня 2019 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації оприлюднені автором у виступах на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та круглих столах: «Юридична наука та практика: виклики сучасних євроінтеграційних процесів» (м. Братислава, 2015); «Тенденції та пріоритети реформування законодавства України» (м. Херсон, 2015); «Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку» (м. Ужгород, 2015); «Інформаційне та науково-методичне забезпечення досудового розслідування та судового провадження» (м. Запоріжжя, 2016); «Теоретичний аналіз і наукові дослідження юриспруденції у світовій науці» (м. Київ, 2016); «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті» (м. Одеса, 2017); «Процесуальні аспекти досудового розслідування» (м. Одеса, 2017); «Правові реформи в Україні: реалії сьогодення» (м. Харків, 2017); «Наука та інновації» (м. Київ, 2018); «Традиції та наукові стратегії у Центральній та Східній Європі» (м. Київ, 2018); «Сучасні тенденції в юридичній науці України» (м. Київ, 2018); «Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні» (м. Ужгород, 2019); «Правове регулювання суспільних відносин в умовах демократизації української держави» (м. Одеса, 2019).

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено у двадцяти двох наукових публікаціях, серед яких сім статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, дві – у міжнародному юридичному виданні з профілю дослідження, тринадцять тез наукових доповідей, оприлюднених за результатами науково-практичних заходів.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із анотації, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 246 сторінок, обсяг основного тексту – 191 сторінка, список використаних джерел (242 найменування) – 28 сторінок, дев'яти додатків – 27 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, мету і завдання, окреслено методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, а також наведено відомості щодо апробації результатів дослідження та публікацій.

Розділ 1. «Гене́за інституту забезпечення безпеки учасників кримінального процесу» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «*Історичні етапи розвитку інституту забезпечення безпеки осіб у кримінальному процесуальному законодавстві України*» проаналізовані дослідження вчених із цього питання і зроблено висновок, що розвиток інституту забезпечення безпеки учасників кримінального процесу нашої держави доцільно було б розбити на чотири періоди: 1) від Київської Русі до виникнення СРСР; 2) від створення до розпаду СРСР; 3) від незалежності України до 2010 року; 4) від 2010 року до сьогодні. Кожен з цих періодів характеризувався прийняттям нормативно-правових актів та здобутками вчених у даній галузі, що відповідало саме окресленому періоду розвитку кримінального-процесуального законодавства. Але й це на сьогодні не створило тих умов, які необхідні для належного функціонування інституту забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному процесі.

У підрозділі 1.2 «*Особливості формування інституту забезпечення безпеки в країнах близького і дальнього зарубіжжя, а також його міжнародно-правове регулювання*» здійснено огляд літератури, присвяченої питанням формування інституту забезпечення безпеки в деяких країнах і зроблено висновок, що інститут безпеки учасників кримінального процесу знаходить активне відображення в законодавстві зарубіжних країн як з англосаксонською, так і романо-германською правовими системами. З позитивних сторін в організації застосування заходів безпеки можна виділити наступне. Країни з англосаксонською правовою системою віддають перевагу матеріальній і соціальній стороні питань безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, при цьому підпадають під захист не тільки самі учасники кримінального процесу, але і їх близькі родичі, а також інше оточення.

Акцентовано увагу на тому, що окремо створені спеціалізовані органи по організації захисту учасників кримінального процесу, а також їх пряме підпорядкування тільки урядовим органам у ФРН та Італії дозволяє виключити зайві контакти з іншими відомствами, а також зводить до мінімуму корумпованість зв'язків, тим самим забезпечуючи належну безпеку осіб, які охороняються, що дозволяє повною мірою реалізовувати надані законні права та виконувати покладені на них обов'язки.

Проаналізований зарубіжний досвід правової регламентації діяльності правоохоронних органів у зазначеній сфері для України, який цікавий не тільки своєю новизною, але і конкретністю державних програм у сфері забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. Очевидна необхідність імплементації в національне законодавство окремих положень,

зокрема заслуговує уваги соціальна спрямованість захисту, а також створення спеціальних органів, що забезпечували б належний механізм реалізації заходів безпеки у кримінальному процесі в Україні і на основі цього запропоновано класифікувати міжнародні джерела, що регулюють інститут забезпечення безпеки на прийнятті ООН та прийнятті Радою Європи.

Розділ 2. Правовий механізм здійснення заходів забезпечення безпеки осіб, які потребують захисту від протиправних посягань складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Поняття, сутність заходів забезпечення безпеки та суб'єкти кримінальних-процесуальних відносин щодо яких вони застосовуються» проаналізовано наукове і законодавче визначення заходів забезпечення безпеки і запропоновано власне визначення, а саме під забезпеченням безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі слід розуміти сукупність методів, способів та засобів, визначених законом, які здійснюються державними та правоохоронними органами з метою захисту життя, здоров'я, майна та житла осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, членів їх сімей, близьких родичів від будь-яких протиправних посягань, а також з метою досягнення завдань кримінального-процесуального судочинства. Доведено, що сутність заходів забезпечення безпеки полягає у тому, що їх правильне використання і застосування в тій чи іншій ситуації дасть змогу досягти мети діяльності правоохоронного органу, який покликаний забезпечити безпеку. Також сутність заходів забезпечення безпеки це його внутрішня методика проведення і процесуального супроводження.

Суб'єктами відносно яких застосовуються заходи забезпечення безпеки є працівники суду і правоохоронні органи визначені у Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», а також особи вказані у Законі України «Про забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному судочинстві», які в залежності від тих чи інших обставин мають право на застосування відносно них заходів безпеки.

У підрозділі 2.2 «Класифікація та характеристика заходів забезпечення безпеки» обґрунтовується, що чинне законодавство, яке стосується забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, носить комплексний характер. Застосування лише одного із визначених у законах заходів буде захищати особу однобічно. Одна справа – закріпити певне положення у законі, інша – створити ефективний і дієвий механізм забезпечення безпеки.

На нашу думку в кримінальному процесуальному праві України доцільно було б застосувати критерії щодо реальності виконання заходу на практиці (тобто фактично чи юридично) і розподілити за цим критерієм відповідно на такі види, зокрема: ті, що застосовуються на практиці (що в дійсності використовуються уповноваженими органами і мають фактичний зміст); ті, що не використовуються в практичній діяльності (що викликано рядом факторів і які відповідно носять лише юридичний характер).

Дана класифікація запропонована нами є підтвердженою за допомогою проведеного анкетування, де значна частина респондентів відповіла, що більшість заходів взагалі ніколи не застосувались на практиці.

У підрозділі 2.3 «Приводи та підстави застосування заходів забезпечення безпеки» відзначається, що на практиці приводи і підстави застосування заходів безпеки до учасників кримінального процесу є первинним елементом початку дії всього інституту заходів безпеки в кримінальному процесі. Оскільки, лише за наявності визначених у законах приводів та підстав, уповноважені на те посадові особи – органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, слідчі, прокурори, слідчі судді, суди вправі порушувати питання про застосування заходів безпеки, тим самим починаючи дію суспільних відносин цього інституту. Запропоновано з метою усунення колізій в регулюванні питань щодо приводів і підстав застосування заходів безпеки, які наявні у Законах України, доповнити КПК окремими статтями, де чітко визначити приводи та підстави для вжиття заходів безпеки. Окремим пунктом доцільно передбачити як привід застосування заходів безпеки – наявність оперативно-розшукової інформації чи матеріалів оперативно-розшукової діяльності про загрозу особам, які беруть участь у кримінальному процесі, їх близьким родичам, житлу та іншого майна цих осіб.

У підрозділі 2.4 «Поняття та форми взаємодії органів, що забезпечують безпеку осіб, які беруть участь у кримінальному процесі» зазначено, що правовою основою взаємодії органів, що забезпечують безпеку осіб, які беруть участь у кримінальному процесі є кримінально-процесуальне законодавство, зокрема: Конституція України, Кримінальний кодекс України, КПК та Закони України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», підзаконні (відомчі) акти тощо.

Сформульовано поняття взаємодії органів, що забезпечують безпеку учасників кримінального процесу, зокрема можна визначити як функцію, яка ґрунтується на законних і підзаконних нормативних актах, узгоджується за часом, місцем, метою, способами і методами проведення, при якій визначені законом суб'єкти здійснюють взаємний вплив один на одного і на відповідну галузь в сфері держави. Взаємодія в такому випадку виступає не тільки як засіб, що забезпечує виконання завдань щодо захисту учасників процесу, а й одночасно як необхідна умова підвищення ефективності управління системою.

При цьому, важливим кроком для забезпечення взаємодії органів, що забезпечують безпеку осіб, які беруть участь у кримінальному процесі буде передбачення окремих норм стосовно того у яких формах має проходити взаємодія між ними. Також доцільним буде створити спеціальну інструкцію про взаємодію органів, які забезпечують безпеку, тобто тих органів, які зазначені в Законах України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» та «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів».

Розділ 3. «Значення інституту забезпечення безпеки у кримінальному процесі» складається з двох підрозділів. Відзначається, що значення інституту

забезпечення безпеки надзвичайно важливе, оскільки при належному функціонуванні відбувається досягнення завдань кримінального судочинства.

У підрозділі 3.1 «Проблеми застосування норм кримінального-процесуального права при забезпеченні безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі» обґрунтовується, що проблеми застосування норм кримінально-процесуального права при забезпеченні безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі можна поділити на дві категорії: правові та організаційні.

До організаційних проблем належить в першу чергу відсутність фінансування даного інституту з боку держави. Тобто, МВС, прокуратура, суди та інші уповноважені органи повинні бути належним чином профінансовані державним бюджетом, адже будь-який із заходів вимагає значних витрат.

Також однією з організаційних проблем виступає соціальне забезпечення осіб щодо яких застосовано заходи безпеки. Адже, якщо подивитися на деякі з передбачених Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» заходи, то стає зрозумілим, що особа може зіткнутися з проблемами працевлаштування, освіти та ін. І тому потрібні соціальні гарантії для особи щодо якої застосовується заходи забезпечення безпеки.

Крім того, до правового і одночасно організаційного аспекту слід віднести і факт відсутності спеціально уповноваженого органу, який би був незалежним і відповідно здійснював би заходи забезпечення безпеки, на прикладі Служби маршалів США чи Служби захисту свідків та жертв злочинів Литовської Республіки.

Також до правових проблем слід віднести відсутність у КПК норм права, які б регулювали інститут забезпечення безпеки; відсутність у практичній діяльності програм захисту на прикладі міжнародних колег.

У підрозділі 3.2 «Ефективність застосування та перспективи вдосконалення інституту забезпечення безпеки учасників кримінального процесу в Україні» наголошено, що доцільним є створення принципів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, які являють собою рівні ідеї та вимоги стосовно порядку здійснення заходів забезпечення безпеки. До яких слід віднести: належність, доцільність, допустимість, необхідність, достатність, процесуальна закріпленість, конфіденційність, ефективність.

Перспективи вдосконалення інституту забезпечення безпеки пропонуємо поділити на дві групи умов – загальні та спеціальні.

До загальних умов належать: розробка єдиної концепції захисту учасників кримінального процесу; узгодження принципів і стандартів державного захисту осіб, які беруть участь у кримінальному процесі із міжнародними нормативно-правовими актами; доповнення КПК окремою главою, що буде регулювати відносини пов'язані із забезпеченням безпеки учасників кримінального процесу; забезпечення належного фінансування вказаного інституту.

До спеціальних умов відносимо: забезпечення ефективними засобами правового захисту будь-яку особу з боку держави, чії права, свободи порушені; вдосконалення взаємодії державних та правоохоронних органів із особами, які беруть участь у кримінальному процесі; забезпечення відновлення довіри правоохоронців до громадян; забезпечення реального матеріального заохочення свідків, що співпрацюють із правоохоронцями; започаткування програм захисту осіб, які беруть участь у кримінальному процесі; створення єдиного органу, який буде забезпечувати безпеку учасників кримінального процесу.

ВИСНОВКИ

У висновках дисертації на основі теорії кримінально-процесуального права, законодавства, досягнень органів слідства, прокуратури, суду наведено нове розв'язання наукового завдання щодо інституту заходів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. У висновках викладені найбільш важливі наукові та практичні результати, визначені наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження.

До основних висновків і рекомендацій щодо наукового та практичного використання отриманих результатів можна віднести такі:

1. Доведено, що розвиток інституту забезпечення безпеки учасників кримінального процесу нашої держави доцільно було б розбити на чотири періоди: 1) від Київської Русі до виникнення СРСР; 2) від створення до розпаду СРСР; 3) від незалежності України до 2010 року; 4) від 2010 року до сьогодні. Встановлено, що кожен з цих періодів характеризувався прийняттям нормативно-правових актів та здобутками вчених у даній галузі, що відповідало саме окресленому періоду розвитку кримінально-процесуального законодавства. Але й це на сьогодні не створило тих умов, які необхідні для належного функціонування інституту забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному процесі.

2. Зроблено висновок, що інститут безпеки учасників кримінального процесу знаходить активне відображення в законодавстві зарубіжних країн як з англосаксонською, так і романо-германською правовими системами. З позитивних сторін в організації застосування заходів безпеки можна виділити наступне. Країни з англосаксонською правовою системою віддають перевагу матеріальній і соціальній стороні питань безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, при цьому підпадають під захист не тільки самі учасники кримінального процесу, але і їх близькі родичі, а також інше оточення.

З'ясовано, що окремо створені спеціалізовані органи з організації захисту учасників кримінального процесу, а також їх пряме підпорядкування тільки урядовим органам у ФРН та Італії дозволяє виключити зайві контакти з іншими відомствами, а також зводить до мінімуму корумпованість зв'язків, тим самим забезпечуючи належну безпеку осіб, які охороняються, що дозволяє повною

мірою реалізовувати надані законні права та виконувати покладені на них обов'язки.

Проаналізований зарубіжний досвід правової регламентації діяльності правоохоронних органів у зазначеній сфері для України цікавий не тільки своєю новизною, але і конкретністю державних програм у сфері забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. Очевидна необхідність імплементації в національне законодавство окремих положень, зокрема заслуговує уваги соціальна спрямованість захисту, а також створення спеціальних органів, що забезпечували б належний механізм реалізації заходів безпеки у кримінальному процесі в Україні.

Запропоновано класифікувати міжнародні джерела, що регулюють інститут забезпечення безпеки на:

- прийняті ООН;
- прийняті Радою Європи.

3. Виявлено, що у законодавстві України засобів забезпечення безпеки досить багато і кожен з них характеризується специфікою застосування і має свої індивідуальні особливості.

Встановлено, що наявність багатьох нормативно-правових актів аж ніяк не вирішує наявні сучасні прогалини в законодавстві щодо врегулювання даного інституту. Одним із шляхів вдосконалення законодавства, що регулює забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, це приведення національного законодавства у відповідність з міжнародними та європейськими стандартами щодо забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, тобто використання зарубіжного досвіду.

4. Встановлено, що необхідним є належне фінансове забезпечення інституту безпеки осіб у кримінальному процесі та держава повинна виділяти відповідні кошти, що стане одним із важливих етапів розвитку даного інституту.

Доведено, що сутність заходів забезпечення безпеки полягає у тому, що їх правильне використання і застосування в тій чи іншій ситуації дасть змогу досягти мети діяльності правоохоронного органу, який покликаний забезпечити безпеку. Також сутність заходів забезпечення безпеки це його внутрішня методика проведення і процесуального супроводження.

Встановлено, що чинне законодавство, яке стосується забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, носить комплексний характер. Застосування лише одного із визначених у законах заходів буде захищати особу односторонньо. Одна справа – закріпити певне положення у законі, інша – створити ефективний і дієвий механізм забезпечення безпеки.

Визначено, що під забезпеченням безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі слід розуміти сукупність методів, способів та засобів, визначених законом, які здійснюються державними та правоохоронними органами з метою захисту життя, здоров'я, майна та житла осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, членів їх сімей, близьких родичів від будь-яких протиправних посягань, а також з метою досягнення завдань кримінального-процесуального судочинства.

5. Здійснено висновок, що головний зміст процесуальної діяльності слідчого, прокурора і суду та інших органів – встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні. Без встановлення істини у справі не можна очікувати належного відправлення правосуддя. Таким чином, забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, є невід'ємною частиною правосуддя.

6. Визначено, що суб'єктами відносно яких застосовуються заходи забезпечення безпеки є працівники суду і правоохоронні органи визначені у Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», а також особи вказані у Законі України «Про забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному судочинстві», які в залежності від тих чи інших обставин мають право на застосування відносно них заходів безпеки.

Встановлено, що правовою основою взаємодії органів, що забезпечують безпеку осіб, які беруть участь у кримінальному процесі є кримінально-процесуальне законодавство, зокрема Конституція України, Кримінальний кодекс України, КПК та Закони України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», підзаконні (відомчі) акти тощо.

7. Доведено, що приводи і підстави застосування заходів безпеки до учасників кримінального процесу є первинним елементом початку дії всього інституту заходів безпеки в кримінальному процесі. Оскільки, лише за наявності визначених у законах приводів та підстав, уповноважені на те посадові особи – органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, слідчі, прокурори, слідчі судді, суди вправі порушувати питання про застосування заходів безпеки, тим самим починаючи дію суспільних відносин цього інституту.

8. Запропоновано з метою усунення колізій в регулюванні питань щодо приводів і підстав застосування заходів безпеки, які наявні у законах України, доповнити КПК окремими статтями, де чітко визначити приводи та підстави для вжиття заходів безпеки. Окремим пунктом доцільно передбачити як привід застосування заходів безпеки – наявність оперативно-розшукової інформації чи матеріалів оперативно-розшукової діяльності про загрозу особам, які беруть участь у кримінальному процесі, їх близьким родичам, житлу чи майну цих осіб.

Враховуючи, що форми погроз, помсти, залякування носять як відкритий, так і прихований характер, можуть проявлятися через тривалий час, наприклад: після закінчення кримінального процесу, доцільно передбачити як підставу для вжиття заходів безпеки не лише дані, які свідчать про реальність погрози, а й носять превентивний характер з метою упередження будь-яких протиправних дій, спрямованих на спричинення шкоди особі, яка брала участь у кримінальному процесі.

Доведено, що важливим кроком для забезпечення взаємодії органів, що забезпечують безпеку осіб, які беруть участь у кримінальному процесі буде передбачення окремих норм стосовно того у яких формах має проходити

взаємодія між ними. Також можливо доцільним буде створити спеціальну інструкцію про взаємодію органів, які забезпечують безпеку, тобто тих органів, які зазначені у Законах України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» та «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів».

9. Встановлено, що проблеми застосування норм кримінально-процесуального права при забезпеченні безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі можна поділити на дві категорії: правові та організаційні.

До організаційних проблем належить відсутність фінансування даного інституту з боку держави. Тобто, МВС, прокуратура, суди та інші уповноважені органи, або запропонований спеціально створений орган повинні бути належним чином профінансовані державним бюджетом, адже будь-який із заходів вимагає значних витрат.

Також однією з організаційних проблем виступає соціальне забезпечення осіб щодо яких застосовано заходи безпеки. Адже, якщо подивитися на деякі з передбачених Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» заходи, то стає зрозумілим, що особа може зіткнутися з проблемами працевлаштування, освіти та ін. І тому потрібні соціальні гарантії для особи щодо якої застосовуються заходи забезпечення безпеки.

Крім того, до правового і одночасно організаційного аспекту слід віднести і факт відсутності спеціально уповноваженого органу, який би був незалежним і відповідно здійснював би заходи забезпечення безпеки, наприкладі Служби маршалів США чи Служби захисту свідків та жертв злочинів Литовської Республіки. Тобто, ми вважаємо, що доцільно створити указом Президента відповідний орган із визначенням штатної чисельності та відповідно закріпленням їх компетенції.

10. Обґрунтована доцільність створення принципів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, які являють собою керівні ідеї та вимоги стосовно порядку здійснення заходів забезпечення безпеки. До яких слід віднести: належність, доцільність, допустимість, необхідність, достатність, процесуальна закріпленість, конфіденційність, ефективність.

Перспективи вдосконалення інституту забезпечення безпеки пропонуємо поділити на дві групи умов – загальні та спеціальні.

До загальних умов належать: розробка єдиної концепції захисту учасників кримінального процесу; узгодження принципів і стандартів державного захисту осіб, які беруть участь у кримінальному процесі із міжнародними нормативно-правовими актами; доповнення КПК окремою главою, що буде регулювати відносини пов'язані із забезпеченням безпеки учасників кримінального процесу; забезпечення належного фінансування вказаного інституту.

До спеціальних умов відносимо: забезпечення ефективними засобами правового захисту будь-яку особу з боку держави, чий права, свободи порушені; вдосконалення взаємодії державних та правоохоронних органів із особами, які

беруть участь у кримінальному процесі; забезпечення відновлення довіри правоохоронців до громадян; забезпечення реального матеріального заохочення свідків, що співпрацюють із правоохоронцями; започаткування програм захисту осіб, які беруть участь у кримінальному процесі; створення єдиного органу, який буде забезпечувати безпеку учасників кримінального процесу.

Зроблено висновок, що наявність в кримінальному процесі такого інституту, як заходи забезпечення безпеки учасників кримінального процесу є важливим кроком до демократизації кримінального процесу. Однак, зважаючи на недостатній рівень законодавчого механізму, інститут заходів забезпечення безпеки може навпаки стати причиною порушення загальних прав людини і громадянина. Тому, зазначений інститут потребує глибокого теоретичного і практичного вивчення, з метою визначення найбільш оптимальної моделі регулювання та виконання для нашої держави і її законодавчого закріплення.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Серебрянський П.В. Правовий аналіз забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 6. Т. 3. С. 117–119.

2. Серебрянський П.В. Порівняльно-аналітична характеристика правового регулювання застосування заходів безпеки до учасників кримінального процесу (зарубіжний досвід формування правової доктрини). *Науковий журнал «Право і суспільство»*. 2016. № 3. С. 193–198.

3. Серебрянський П.В. Підстави та приводи застосування заходів безпеки щодо учасників кримінального процесу. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2016. № 5. С. 301–303.

4. Серебрянський П.В. Класифікація осіб, які беруть участь у кримінальному процесі з урахуванням їх ролі та призначення в системі забезпечення безпеки. *Науковий журнал «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції»*. 2017. № 2. Т. 2. С. 133–136.

5. Серебрянський П.В. Науково-правове визначення взаємодії органів, що забезпечують безпеку осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2018. № 12 (64). С. 523–526.

6. Серебрянський П.В. Ефективність реалізації інституту забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2018. № 6. С. 422–425.

7. Серебрянський П.В. Законодавчі проблеми правового регулювання забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2019. № 2 (66). С. 579–584.

Наукові статті у виданнях іноземних держав:

8. Серебрянський П.В. Поняття заходів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. *Национальный юридический журнал: теория и практика.* (Республіка Молдова). 2018. № 2 (30). С. 172–175.

9. Серебрянский П.В. Понятие взаимодействия органов, обеспечивающих безопасность участников уголовного процесса. *Международный научно-практический правовой журнал «Legea si Viata».* (Республіка Молдова). 2018. № 10 (322). С. 96–100.

Матеріали конференцій:

10. Серебрянський П.В. Законодавство України про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі: проблеми правозастосування. *Тенденції та пріоритети реформування законодавства України: всеукраїнська науково-практична конференція.* (м. Херсон, 11–12 грудня 2015 р.). Херсон. С. 187–189.

11. Серебрянський П.В. Шляхи вдосконалення інституту забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. *Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку: міжнародна науково-практична конференція.* (м. Ужгород, 25–26 грудня 2015 р.). Ужгород. С. 220–223.

12. Серебрянський П.В. Правовий аналіз окремих положень Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». *Інформаційне та науково-методичне забезпечення досудового розслідування та судового провадження: круглий стіл.* (м. Запоріжжя, 21 квітня 2016 р.). Запоріжжя. С.137–141.

13. Серебрянський П.В. Проблемні аспекти забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. *Юридична наука та практика: виклики сучасних євроінтеграційних процесів: міжнародна науково-практична конференція.* (м. Братислава, 27–28 листопада 2015 р.). Братислава. С. 189–191.

14. Серебрянський П.В. Підстави застосування заходів безпеки до осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. *Теоретичний аналіз і наукові дослідження юриспруденції у світовій науці: міжнародна науково-практична конференція.* (м. Київ, 16–17 грудня 2016 р.). Київ. 2016. С. 120–123.

15. Серебрянський П.В. Класифікація учасників кримінального процесу залежно від місця в інституті забезпечення безпеки. *Процесуальні аспекти досудового розслідування: міжнародна науково-практична конференція.* (м. Одеса, 07 квітня 2017 р.). Одеса. С. 199–202.

16. Серебрянський П.В. Поняття та класифікація учасників кримінального процесу з урахуванням їх місця в системі забезпечення безпеки. *Правові реформи в Україні: реалії сьогодення: міжнародна науково-практична конференція.* (м. Харків, 14–15 квітня 2017 р.). Харків. 2017. С. 281–284.

17. Серебрянський П.В. Приводи застосування заходів безпеки до осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. *Нові завдання та напрями розвитку*

юридичної науки у XXI столітті: всеукраїнська науково-практична конференція. (м. Одеса, 20–21 січня 2017). Одеса. С. 71–75.

18. Серебрянський П.В. Нормативно-правове та порівняльне тлумачення поняття «безпека» у кримінальному процесі. *Традиції та наукові стратегії у Центральній та Східній Європі: міжнародна науково-практична конференція*. (м. Київ, 29–30 червня 2018 р.). Київ. С. 105–108.

19. Серебрянський П.В. Науково-правове визначення понять «безпека» та «забезпечення безпеки» у кримінальному процесі. *Наука та інновації: міжнародна науково-практична конференція*. (м. Київ, 29–30 червня 2018 р.). Київ. С. 57–60.

20. Серебрянський П.В. Семантичне та доктринальне тлумачення поняття «безпека» у кримінальному процесі. *Сучасні тенденції в юридичній науці України: міжнародна науково-практична конференція*. (м. Одеса, 29–30 червня 2018 р.). Одеса. С. 92–96.

21. Серебрянський П.В. Проблематика правового регулювання інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні: міжнародна науково-практична конференція*. (м. Ужгород, 15–16 лютого 2019 р.). 2019. С. 134–137.

22. Серебрянський П.В. Проблемні аспекти правового регулювання забезпечення безпеки учасників кримінального процесу. *Правове регулювання суспільних відносин в умовах демократизації української держави: всеукраїнська науково-практична конференція*. (м. Одеса, 01–02 березня 2019 р.). Одеса. С. 21–26.

Серебрянський П.В. Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність (081 – Право). – Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. – Кривий Ріг, 2019.

У дисертації наведено розв'язання наукового завдання з приводу інституту забезпечення безпеки й кримінально-процесуального інструментарію щодо застосування заходів забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному процесі та запропоновано низку висновків, пропозицій і рекомендацій.

У дисертації розглянуто комплекс теоретичних і практичних питань стосовно заходів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. Проаналізовано сучасний стан інституту забезпечення безпеки та історію розвитку даного інституту. Крім того, проаналізовано розвиток інституту забезпечення безпеки у зарубіжних країнах. Досліджено джерела, що регулюють інститут забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у

кримінальному процесі та нормативно-правові акти, які регулюють інститут забезпечення безпеки в Україні. Розкрито поняття та сутність заходів забезпечення безпеки. Визначено суб'єктів кримінальних-процесуальних відносин щодо яких застосовуються заходи забезпечення безпеки.

Автором запропоновано власне визначення поняття заходів забезпечення безпеки. Узагальнено питання класифікації та характеристики заходів забезпечення безпеки. Досліджено приводи та підстави застосування заходів забезпечення безпеки. Розкриті форми взаємодії органів, що забезпечують безпеку осіб у кримінальному процесі та визначено проблеми застосування заходів безпеки, та шляхи їх вирішення. Визначено перспективи вдосконалення інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі.

Ключові слова: забезпечення безпеки, свідок, потерпілий, обвинувачений, підозрюваний, кримінальне провадження, заходи, слідчий, прокурор, суддя, взаємодія, приводи і підстави, учасники кримінального процесу.

Serebrianskyi P.V. Ensuring the security of persons involved in criminal proceeding. – *Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.*

The thesis to obtain the degree of Candidate of Law in specialty 12.00.09 – criminal proceeding and criminalistics; forensic expertise, operational search activity. – Donetsk Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. – Kryvyi Rih, 2019.

The dissertation provides an explanation of the scientific task of introducing institutional security and criminal procedure apparatus for ensuring the safety of persons involved in the criminal process, and proposing a number of justifications, proposals and recommendations.

The dissertation considers the complex of theoretical and practical questions concerning measures of ensuring the safety of persons involved in the criminal process. The present state of the institute of ensuring safety and the history of the development of this institute is analyzed. In addition, the analysis of the development of the institution of security in foreign countries. The sources that regulate the institute for ensuring the safety of persons involved in the criminal process are investigated. The normative legal acts regulating the institute of security in Ukraine are investigated. The concept and essence of security measures are investigated. The subjects of criminal-procedural relations regarding which security measures are applied are determined.

The author proposes the definition of security measures. The questions of classification and characteristics of measures of safety are generalized. The causes and grounds of application of safety measures are investigated. The forms of interaction of bodies ensuring the safety of persons in the criminal process are revealed and problems of application of safety measures and ways of their solution are determined. The prospects of improving the institution of ensuring the safety of persons involved in the criminal process are determined.

Key words: security, witness, victim, accused, suspect, criminal proceedings, measures, investigator, prosecutor, judge, interactions, reasons and grounds, participants in the criminal process.

Донецький юридичний інститут

Донецький юридичний інститут

ДОНЕЦЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ

СЕРЕБРЯНСЬКИЙ Павло Вікторович

**Забезпечення безпеки осіб,
які беруть участь у кримінальному процесі**

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Підписано до друку 19.09.2019. Формат 60×84/16.

Ум. друк. арк. 1,17. Авт. арк. 0,9.

Наклад 100 пр.

Друкарня С. Г. Щербенка «Літерія»
вул. Рокоссовського, 5/3, м. Кривий Ріг, 50027
097-192-20-77

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4561 від 13.06.2013 р.